

Een interview met schrijfster, columniste en advocate Carrie

“Een komma
mag **nooit**
meer!”

Carrie

Door: Martijn Jacobs

Carrie Jansen. Beter bekend als 'Carrie'. De roodharige columnist, schrijfster, cabaretière, modeontwerpster, ondernemster, politiek activiste en advocate is een begrip in Rotterdam en ver daarbuiten.

Carrie was lange tijd de voorvechtster van de straatprostituees op de Keilweg. In 2003 ontving ze voor haar inspanningen voor vrouwen aan de zelfkant van de maatschappij de Harriët Freezerring van het maandblad Opzij. Ze stond op alle voorpagina's toen zij een aantal jaren geleden het Nationaal Dictee won. Alhoewel ze naar eigen zeggen 'slechts' derde werd. Daarnaast schreef ze diverse boeken en columns, onder andere voor het AD en de straatkrant. Ze werd bekend met haar radio- en televisieoptredens. Daarbij viel ze op door haar onmiskenbare stijl. Carrie zegt recht-voor-zijn-raap en in onvervalst Rotterdams waar het op staat. Daarom wordt ze ook wel eens 'de grootste muil van de Rijnmond' genoemd.

Inmiddels is Carrie advocaat. Ze komt nog steeds op voor de zwakkeren in onze samenleving. Het grootste deel van haar cliënten is laagopgeleid en laaggeletterd. Iedere dag spreekt zij burgers die worstelen met de ingewikkelde regels en onduidelijke juridische taal in onze maatschappij. Daarmee is zij de aangewezen persoon om te vragen hoe zij tegen het probleem van onduidelijke taal aankijkt.

Overigens zijn wij niet de eerste. Want ook televisieprogramma Kassa vroeg haar een mening te geven over onleesbare polisvoorwaarden van overlijdensrisicoverzekeringen. En zoals zij in de uitzending zei: "Ik snap niet waarom deze verzekeraar twee pagina's nodig heeft om iets uit te leggen wat je ook in vier eenvoudige zinnen kunt zeggen."

Tijd voor een gesprek dus.

Wat merk je van onduidelijke taal?

"Het probleem is dat een groot deel van mijn klantengroep geen idee heeft wat er geschreven wordt als ze een brief krijgt. Dat geldt voor brieven van de overheid, maar bijvoorbeeld ook van woningcorporaties. Scholen doen het goed, die zijn gewend om het aan kinderen uit te leggen. Zij schrijven in korte zinnen en gebruiken duidelijke tussenkopjes. Maar je kunt wel stellen dat een brief van twee kantjes voor de meeste mensen al te veel is.

De meeste mensen vinden taal gewoon heel erg moeilijk. Dat hoor je vaak al aan de uitdrukkingen die ze gebruiken. Vaak gaat het daarmee mis. Dan zeggen ze 'mijn tante houdt mij onder' als ze bedoelen dat hun tante hen onderhoudt. Of 'mijn vrouw is aan het demonteren'. Vaak is dat ook erg grappig. Een mooie hoorde ik van een meneer die zei dat zijn vrouw aan *leverrosie* leed. Die kan zo in de Dikke Van Dale."

Wat doen mensen als ze ingewikkelde brieven krijgen?

"Niet openmaken, dat is de eerste truc. Ik snap het toch niet, dus laat maar. En daarna komen ze bij mij en zeggen ze: 'ik heb deze brief gehad, moet je dit nou zien.' Inmiddels weet ik dat ze daarmee bedoelen: ik heb geen idee wat er staat.

Dan gaan we zitten, allebei met een kopie. En we nemen zin voor zin door wat er staat. 'Nu zeggen ze dat u geen pedagogische kwaliteiten hebt. Dat betekent dat u niet goed voor uw kinderen kunt zorgen'. Op die manier."

Heb je een concreet voorbeeld?

"Ja. Ik heb bijvoorbeeld een mevrouw als cliënt. Zij werkt bijna de hele bijstand vol, maar de ene maand verdient ze net te veel en de volgende maand net te weinig. Het is een keurige mevrouw. Zij geeft keurig elke maand haar loonstrookje aan de Sociale Dienst. Maar de Sociale Dienst krijgt het maar niet voor elkaar om een leesbaar overzicht te maken waarop staat waarom ze een bepaald bedrag krijgt. Dan staat er bijvoorbeeld het woord 'borderel' op. Weet jij wat dat betekent?"

Ik heb geen idee.

"Dat is de afspraak die ze met de zorgverzekeraar hebben om direct het geld naar de verzekeraar over te maken. De meeste mensen hebben er nog nooit van gehoord. Nog zo'n voorbeeld. Er staat bijvoorbeeld 'boete/vordering'. Deze mevrouw vraagt me dan: 'Waarom krijg ik een boete?' Ze is daardoor helemaal van streek. Als ik vervolgens naar de Sociale Dienst bel, blijkt het gewoon te gaan over de inhouding van het vakantiegeld. En dat noemen ze dus een boete. Daardoor krijg je bij mevrouw enorme weerstand."

Hoe komt het dat we zo schrijven?

Je bent zelf advocaat. Ligt de oorzaak niet vaak bij juristen?

"Dat is zo. Juristen hebben het vaak over 'althans', 'alsdan', 'zulks' en 'om niet'. Ik let er zelf heel erg op, dus ik schrijf mijn verzoekschriften altijd in normaal Nederlands. Maar dat wordt niet altijd in dank afgenomen. Dan schrijf ik wel eens zo'n gezellig verzoekschrift en dan krijg ik daar van de rechter een negatieve reactie op."

Wat doe je dan?

"Dan zeg ik dat als er iets instaat dat er niet klopt, de rechter het mag zeggen."

En wijzen ze het dan af?

"Nee, dat niet, ze geven er alleen commentaar op. Raar, want het gaat allemaal om alledaagse zaken: echtscheiding, alimentatie, omgangsregelingen, straatverboden. Je kunt dan wel ontzettend ingewikkelde dingen beschrijven, maar het is beter om gewoon te vertellen wat er is gebeurd."

Irriteert de taal van juristen jou?

"Nou weet je wat het is, die typische juridische taal geeft mensen vaak het gevoel dat ze er niet bij horen. Dus: wij hebben onderling een gilde, wij gebruiken allemaal moeilijke taal en als je dat niet snapt, hoor je er niet bij. En dat vind ik er vervelend aan. Het buitensluiten van een groep mensen. Mensen het gevoel geven dat een gedeelte van de samenleving niet voor hen is bestemd."

Denk je dat het een bewuste keuze is om mensen buiten te sluiten of is het een gewoonte?

“Het is ook een gewoonte. Maar ik denk dat het al vroeg begint. Studenten gaan bij het corps om zich te onderscheiden van de rest. En dat blijven ze de rest van hun leven doen, ze blijven dus ook ‘mitsdien’ en ‘alsdan’ schrijven. Wat volslagen onzin is om te doen.”

Ervaar je het gat tussen jouw cliënten en de juridische taal in de rechtbank niet als gigantisch?

“Ja. Daarom ben ik ook zo blij als ik een rechter tref die normaal Nederlands spreekt. En met gevoel. Dus: ‘Natuurlijk bent u heel goed voor uw kind en vind ik het heel knap wat u doet, maar toch wil ik de ondertoezichtstelling met een jaar verlengen.’ Alles wat je zegt, pikken mensen als je het maar met gevoel zegt. Empathie is daarbij zo belangrijk. Laatst trof ik een rechter die het volgende zei: ‘Mevrouw, u heeft goederen ontvreemd bij de Hennes & Maurits.’ Mijn cliënt begreep niet wat hij zei. Waarop de officier toelichtte: ‘Je hebt gejat bij de H&M’. Pas toen begreep ze het.”

Jij kiest zelf voor een totale andere benadering. Je praat plat, je bent recht voor zijn raap. Werkt dat goed? Bereik je mensen daardoor beter?

“Ja, dat denk ik wel. Zeker voor de mensen die mijn taal verstaan. Doordat ik zo praat, denken mensen dat ik ook voel wat zij voelen. Ze zijn daar blij om.”

Werkt het bij iedereen?

“Nou, mijn collega-advocaten op ons kantoor moesten wel erg wennen. Ik merk vaak dat andere advocaten en rechters vinden dat ik het beroep niet waardig ben, omdat ik zo plat praat. Ook ik krijg door mijn taalgebruik vaak een etiket opgeplakt. Ik kan er slecht tegen als mensen zeggen: ‘Goh, eigenlijk ben je best intelligent.’ Dat zeggen ze alleen maar omdat ik met een accent praat.”

Je laat je nooit verleiden om ook ingewikkelde taal te gaan gebruiken?

“Heel soms. Als ik een wederpartij heb die alles wil inpikken en die weigert alimentatie te betalen of de boedel te scheiden, dan kies ik wel eens bewust een juridische formulering.”

Waarom?

“Omdat zo’n man anders denkt: ‘Ach zo’n klein advocaatje, daar trek ik me niets van aan.’ Terwijl als ik vijf moeilijke woorden gebruik dat ineens wel indruk maakt. Maar eigenlijk slaat dat natuurlijk nergens op. Het is erg dat het zo werkt. Zeker bij mannen. Die vragen me nog wel eens als ik gewoon Nederlands spreek of ik wel een goede advocaat ben.”

22 procent van de Rotterdammers is laaggeletterd. Veel van jouw cliënten behoren tot deze doelgroep. Zie je verschil tussen laaggeletterde cliënten en de anderen?

“Je ziet dat degene die de taal wel begrijpt en beheerst, meer kansen krijgt. Zowel van de Raad van de Kinderbescherming, van Bureau Jeugdzorg als van de rechtbank. Ik heb een buitenlandse mevrouw als cliënt die ondanks talloze cursussen nog steeds slecht Nederlands spreekt. Deze mevrouw is echter wel heel intelligent en ze heeft absoluut pedagogische vaardigheden, maar toch krijgt ze haar kinderen niet terug. Dat heeft er voor een deel mee te maken dat de meeste mensen als ze naar haar kijken een dikke, domme vrouw denken te zien zitten. Maar dat is ze niet. Ze spreekt alleen slecht Nederlands.”

De taal is dus een etiket dat ze krijgt opgeplakt.

“Precies. Ik heb bijvoorbeeld ook Antilliaanse cliënte die de taal wel goed beheerst, maar die verschrikkelijk aan de drank is. Dankzij haar beheersing van de taal concludeert Jeugdzorg dat deze mevrouw wel intelligent is en wel goed haar best doet. Maar dat doen anderen ook, alleen wordt dat niet gezien. En dat is sneu.”

Even terug naar de teksten. Hoe zou het beter kunnen?

“In brieven moet je duidelijk zijn. In de eerste zin moet je zeggen waar het over gaat. Uw uitkering is afgewezen. Punt. Korte zinnen, alsjeblieft! Geen tussenzinnen. Geen komma’s. Een komma mag nooit meer. Gewoon een punt zetten. Met een tussenzin is iedereen van dit niveau de draad kwijt. Zo vind ik de rapporten van de Raad van de Kinderbescherming vaak wel goed. Maar bij Bureau Jeugdzorg is het verschrikkelijk, daar staan dingen in waarvan ik denk: ‘je weet zelf niet eens wat het betekent, ga toch heen! Het gaat hier over kinderen’. Iedereen moet gaan denken in normaal Nederlands. En korte zinnen schrijven. Wetgevingsjuristen moeten in normaal Nederlands gaan schrijven. En vaker die punt zetten. Voor je het weet staan er anders weer drie volzinnen achter elkaar en dat is helemaal niet nodig.”

Lijkt het je een goed idee om de overheid te verplichten in heldere taal te schrijven?

“Ja, dat vind ik een heel goed idee.”